Број 307 У Новом Саду, у среду 28 децембра 1906. Година XI.

„Застава“ излази сваки дан дванпут, а недељом само ујутро и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 нот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 нот. од сваке врсте обичних ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је код г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Сад нам је јасно.

Ми овамо у горњим крајевима Хрватске чисто нијесмо могли вјеровати да су браниковци пријешли у табор патријархов. Читамо ми то често у „Заставн“ али не могосмо вјеровати, јер нам „Браник“ друго приповједа и сами помишљасмо каква је невоља том свијету да се потурчи.

Ну овијех дана читамо ми „Српски Сион“, патријархов лист, кога се он по обичају своме мукте дочепао на туђи рачун. У патријарховом листу читамо ми имена онијех људи, који му честитају на његовој слави па између многијех браниклија видимо ми тамо и некоје само сталце на примјер проту Лазара Богдановића, проту Уроша Ђурића, проту Јована Марковића и т. д. Разумјемо зашто ови свештеници чепају око патријарха и својијех владика, та свакн се нечему нада, нешто очекује, људи потребити — па погазили образ. Али каква ту посла имају на примјер Влада Чобанић адвокат из Митровице, доктор Милош Мојић из Митровице, адвокат Бранислав Станојевић из Панчева, па и нашао се у томе колу и кокан Жарко Станић из Вуковара. Ови људи мало би мандата, а треба им патријарх, јер то је једно друштво. Само би вољели да ту не бија међу пузавцима и Владимир Матијевић из Загреба.

Из Осијека читамо, да су патријарха поздравиле српска женска задруга и црквена општина. То нам није јасно било. Ми смо се с тога обратили на једнога пријатеља у Осијек и запитали како ствар стоји. Добисмо одговор, да и у црквеној општини и у женској задрузи воде главну реч Муачевићи, па зато је и било честитке. Још нам веле, да је Васо Муачевић јако невесео од како је са својим пријатељима на епархијској скупштини пријешао у калуђерску странку па патријарху створио већину у конзисторији, па су с тога калуђери тако охоли сада. Него каје се Васо Муачевић, што се није у младо доба запопио, сад би и он од патријарха барем црвен појас добио. Јер сад је патријарх све своје пришипетље наградио, па не би ни њему изостало награде. Ну даће Бог, па нијеће ни његова награда изостати.

Али видјесмо из свега да, нико није веселији од проте Руварца и патријарха Георгија. До сада су ловили браниковце, а сада ловише и уловише неко је Вуковарце, Осјечаве и Митровчане. Е, шта ћемо, кад људи наиђоше на удицу па ју и прогуташе.

Радикал из Лике.

Ружић-Лукић-Добриновић.

У једном од прошлих бројева „Заставе“ био је чланак о томе: Коме од глумаца да се повери привремена управа позоришне дружине, док се не нађе згодан, сталан управитељ. Допустите још неку реч о томе.

Има три глумца, о којима може да буде реч А то су: Ружић, Лукић, Добриновић

Ружић је већ био дуже времена привремени управитељ Он је показао, да није био згодан. Добриновић је постављен на то место тек од кратког времена. Па и он је већ показао да ће показати како није никако за то место. Ако метнете Лукића, вероватно би и он показао да није за то. Мора се тражити сталан згоднији управитељ Али донде?

Да видимо нека својства, па да одлучимо.

Ружић је био под папучом, Лукић би био под папучом, Добриновић ће бити под више папуча. Лукић има једну жену, Добриновић би их имао више, Ружић у неком погледу заслужује: белу панакамилавку. Ружић је без жене и то је велика предност, кад се тиче позоришног управитеља.

Ружић као глумац игра врло мало. Имао би времена за управу. Од Добриновића и Лукића имала би штете њихова игра, кад би постали привремени управитељи.

Добриновић је највреднији, Лукић најинтелигентнији, Ружић најискуснији.

Као глумац Добриновић је бољи од Лукића, Лукић је бољи од Добриновића као човек. Ружић је једнак и као глумац и као човек.

Добриновић би био најбољи на почетку, Лукић при свршетку, Ружић једнак.

Лукић би био сваком добар ко уме око њега, Добриновић ником, Ружић не уме ни да воли ни да мрзи.

Поврх свега створиле су се данас две странке. Добриновићева и Лукићева. Бојимо се интрига, па дошао један или други. Ружић нема данас странке и зато би био он најбољи да врши привремено управу.

Но био један, други или трећи, треба гледати да српско народно позориште дође што пре до сталног управитеља, јер привременост убија, па да је на челу и најзгоднији човек.

Почетак апсолутизма.

Политичке прилике све се више заоштравају и може се отворено рећи, да оно што се десило у некојим жупанијама, да је то у истини први почетак правог апсолутизма. У Дебрецин, Унгвар, Шћавницу, Балашађармат и Сегедин, отпослата је будимпештанска полиција, а осим ње свугде се скоро шаљу жандари и војска. Осим тога послати су на много места владини повереници са најширим пуномоћима У Дебрецину, затворено је много лица, а још многа ће бити затворена. Истрага се води живо и безобзирно. Будимпештанска полиција која је изаслата тамо и будимпештански детективи имају пуне руке посла. Одкако је дебрецинска полиција, певала заједно са демонстрантима Кошутову песму при оним нападајима на великог жупана Ковача, од то доба влада шиље оделења будимпештанске јавне и тајне полиције, поред војске и жандара, где год није потпуно сигурна у месној полицији. Но ако пође и на даље развој ствари као до сад, изгледа да ће и будимпештанска полиција за који дан бити исцрпљена и потпуно недовољна

Што је влада отпочела окрутније и безобзирније, тим је и отпор жупанија одлучнији. За последња три четир дана одржано је више жупанијских седница и свугде су донети махом једнодушни предлози, да данашњу владу не признају за законити и забрањују својим чиновницима да извршују налоге те владе. Где још није новоименовани велики жупан положио заклетву, ту је решено, да се његово именовање не признаје, заклетва осујети или не прими, а оделења вел. жупана запечате и т. д. И судећи по досадањем влада ће, односно представници њени дати и ту обити запечаћена врата, увести војску и жандармерију у жупанијске дворнице и тако редом. А до чега све може доћи, доста сведоче и догађаји, који се збили у жупанијској згради пештанске жупаније.

Пре седнице.

Представничка седница пештанске жупаније заказана је

ПОДЛИСТАК.

Божић у Витлејему

„Један од најинтересантнијих божићњих дана проживео сам, тако пише један енглески свештеник, пре неколико година у Витлејему. Ја сам био један од хиљаде хаџија, што су изјутра лепога али хладнога 25. децембра врвели кроз јавску капију у Јерусалиму и хитали у Витлејем, што се налази јужно одатле. У шарено измешаној, живописној маси могло је бити око дванаест разних народности. Неки су се возили у несигурносним, раскламитаним колима, други су јахали на магарцима; али велика већина је ишла пешице. бескрајна поворка хаџија, докле год може око допрети. После хода од два часа, стигнемо у тај чудни, стари, мали град, што се налази усред маслинових шумарака и смоковог дрвећа и изгледа тако стар и сур, да би се могло помислити, да је остао непромењен још од Христовог рођења. Улице су тако уске, да би човек с једне стране улице скоро могао домашити руком на другу. Али онога дана биле су испуњене шареним животом. Пређем трг, на коме се налази чувена црква Христова рођења па са масом дођем на поље, на коме су, како прича предање, пастири чували своје стадо оне знамените ноћи пре 1905 година. На томе су пољу свештеници благословили хаџије. За тим смо се вратили у Витлејем, да видимо литију верних и свештеника, што се кретала за цркву Христова рођења. На челу поворке ишао је јерусалимски патријарх, чији је импозантни стас био одевен у дивне одежде; за њим су долазили исто тако дивно обучени свештеници са великим свећама у руци и дивним барјацима а иза њих су се ређали хаџије и народ у живописној мешавини. Један за другим пролазили су кроз ниска црквена врата, која су тако уска, да само по један може проћи и то је тако све трајало, док се црква дупке не напуни. — Овде у овој цркви, за коју се вели, да ју је зидао Константи, а која и изгледа тако стара, служила се служба цео дан и целу ноћ до освитка зоре, а око поноћи је служио сам патријарх. Такав Божић никада човек не може заборавити. „П.“

Дечија питања

Опште је позната ствар, да деца често стављају својим старијим такова питања да ови не умеју да одговоре, често опет питања на која ови детету не смеју да одговоре и т. д. Изнећемо један пример само, шта је дете све кадро да пита, за неколико тренутака. Преко Боденског језера возио се један странац а до њега је седео пето годишњи дечко са својом мајком, и за време превоза ставио је на њу ова питања:

Колико би се људи могло удавити у једној води која је дубока као ова?

Да ли боле кад се човек удари?

Да ли би железница, кад би морала ићи преко воде, могла исто тако брзо да иде преко као што плови преко ње ова наша лађа?

Је ли онај велики човек, са златним дугмадима (ту је дете мислимо капетана брода) отац свију ових људи, који морају да слушају, што он заповеди?

Откуд долази она пена од сапуна испод лађе?

Зар рибе не озебу, кад су овде доле увек у влази.

Кад једна риба мама не може да нађе у води доста црви за своју децу, иде ли она онда на суво и копали из земље црви за своју децу?

Има ли у овој води и китова?

Кечига има без сумње?

Кад би један кит три дана непрестано седео на једној кечиги, зар се ова не би морала удавити?

Странцу се смучило и отишао је на друго место а јадна мајка морала је остати и слушати и даље мудра питања својег синчића. —ρ—

била за понедељак. — Већ пре тога војска је била посела све побочне улице, све улазе у жупанијску зграду, па и саму жупанијску зборницу. До 80 полицаја било је у њој. Опколели су били председничко место и цео простор око њега. Поређали су се били око целе дворане поред зида а кордон полицијски био је и при улазу. Сваки представник био је пуштен само са картом, која је потписана била од именованог жупана Ласберга.

Улаз у дворану.

У дворану је ушао поджупан Беницки у пратњи барона Десидера Пронаија и више чиновника. Кад је видео јаки кордон полиције застао је изненађен и разговарао неколико речи са својом пратњом. За тим је барон Пронаи гласно рекао: — Окренимо председничком месту леђа, а Беницки нека председава на супротној страни! — Други су викали: Нема Ласберг права па председничко место, тамо је место Беницкога! И Беницки је отишао и заузео то место. Овде напоменути морамо, да су представници све дотле викали, гледајући полицију: Фуј Ласберг! Подлост! Бечки најамници! Џелати! и т. д. и сви су имали шешире на глави. Ове су задржали, као демонстрацију против полиције. Кад је Беницки заузео председничко место изјавио је: „Ако у ову дворану дође гроф Ласберг, велики жупан ђурске жупаније, изићићемо сви, јер он нема права овде да председава“.

Долазак Ласбергов.

Одједном у пратњи жандара Ласберг и тад се захорише огласви усклици: „Нитков! Најамник! Издајица отачбине! Џелат!“ Ласберга је био допратио и пред врати застао државни тужилац да буде сведок онога, што се деси. Беницки и чиновници нису се осврталн на Ласберга, а овај је стао поред Беницког и нешто рекао, за тим заћутао па после опет неколико речи прошапутао и одмах се удалио.

Отворио и затворио седницу.

По сред ужасне галаме само је Беницки могао разумети шта је Ласберг рекао И чим се овај удалио Беницки је са председничке столице изјавио, да је Ласберг у први мах казао: „Отварам седницу!“ а после тога: „Пошто се седница неможе одржати због галаме и раздражених духова, затварам седницу!“ Тада се опет разлегаше узвици: Подли обешењак: Нитков! Беницки је на то као председник изјавио да Ласберг нема права да отвара и затвара седницу, већ је то само његово право. За то он отвара седницу, но пошто су поседнути од полиције, то да одрже седницу на другом месту у просторијама „Шашкера“. Тај предлог једнодушно примљен и сви представници одоше тамо.

Затворени посланици.

Међу онима, који су највише погрђивали Ласберга, био је и посланик и представник пештанске жупаније Лехел Хедервари. На овога је полицијски капетан загрмео да се удали из дворане. Овај је одговорио да је као представник с правом ту и да је и посланик сабора, но све није помогло. Кад се Хедервари и на други позив није хтео удалити, тада је ухапшен. Посланик Пожгаји, који је био сведок свега овога што се десило са Хедерваријем, узвикнуо је: Прљав је то поступак, како смете затварати посланика, који је и жупанијски представник! На то је од полиције ухапшен и посланик Пожгаји. Узалуд се више њих уплело и упозорило полицију на њен поступак, уједно рекло: „затворите и све нас, јер сви смо ми то исто викали“; све то није помогло, оба посланика одведена су у затвор. Тамо су тек после 4 сата преслушани и пуштени на слободу. Хедервари је изјавио, да неће рећи ништа ако се не доведу два сведока, на што је истражни чиновник довео два полицијска дневничара Хедервари није на ово пристао и ништа није на записник исказао. Посланик Никола Пожгаји исказао је, да је само осудио ухапшење Хедерваријево са речима: То је прљаво дело.

Жупанијска седница.

У „Шашкеру“ је отворио поджупан Беницки представничку седницу. Ова је седница трајала дуго и донето је седам важних закључака. О тим закључцима проговорићемо засебно. За сад истичемо само толико, да се односе на то, да се од пореза задржи десети део, који је означен на жупанијске трошкове и њима да се даде плата чиновницима, пошто је влада одувела допла-так. Изабран је одбор који ће то да изведе. Решено је да се будуће жупанијске седнице одрже на другом месту ако би представници били спречени да седнице држе у жупанијској згради Чиновници се позивају да истрају у пркос гоњењима и насиљу владе. Изражено је и поверење великом бележнику Фазекашу. Изабрани су они који ће оверовити записник и тада је седница закључена.

Представништво сабора.

Потпредседник угарског сабора Фрања Болгар саветовао се са више њих о том, шта да предузме председништво сабора, што је полиција тако брутално повредила посланички имунитет двојице посланика. Решено је, да се та ствар повери предсаднику сабора Ђули Јусту који се сутра у среду враћа у Будимпешту.

Узрујаност међу посланицима

Међу коалиционим посланицима влада врло велико огорчење и сви су мишљења, да је влада за то наредила да се ухапсе посланици, како би сваком показала да неће презати од ничега и да неће се осврта-ти ни на посланички имунитет. — Са највећом радозналошћу очекује се даљи развој ствари

Појели мисионаре.

У појединим крајевима међу дивљацима још увек се налази канибалство (људождерство). Људождери не једу месо људско толико као храну, колико из сујеверја, да ће кад поједу непријатеља добити његову физичну и душевну снагу. Поједине урођеничке поглавице приликом свечаности обично су по 10—15 људи за ручак приправљали. И на тај дан није нико сигуран био, да ако га поглавицини људи на улици виде, да неће допринети ручку. Европски мисионари раде на том да помоћу хришћанске науке одврате дивљаке од људождерства. — Тако сад из Бриселља јављају, по најновијем извештају који је дошао из државе Конго, Урођеници су напали на католички мисионарски дом у Коангуу. Урођеници су били огорчени противу мисионара још од пре, па су сад приликом последњег нападаја не само искасапили мисионаре и њихове ученике, него су их све скупа 8 на броју — и појели.

Нов крематориум у Готи.

Од свих крематориума (пећи за спаљивање мртваца) у Немачкој највећи је промет имао крематориум у Готи. У години 1905 је укупно спаљено 389 мртваца, док је у години 1904 свега 301 мртвац спаљен. Усљед тога што се све више мртваца спаљују, у Готи су још један крематориум подигли, који је 17. децембра отпочео рад, са спаљивањем мртваца. За спаљивање мртваца, да се потпуно у пепео претвори потребно је сат и по до два сата жестока ватра, ложењем угља.

Проћердао милијуне

Добро вели пословица, боље је умети него имати. У пенсилванском граду умр'о је неки пуст, бивши богаташ по имену Јон Штел. Он је за не пуних седам месеци страћио 15 милијуна круна. Улицом је ишао закићен банкама. На сваком кораку је новац шакама делио. За чишћење ципела или напојницу келнеру, давао је по 30 круна. Једном је купио једну палату и поклонио је оном истом газди од ког ју је купио. У Њујорку је једном купио кола и коње, провозао се на њима кроз Њујорк и онда их поклонио кочијашу. У гостионици је покуповао сав шампањац и у њему се купао. Напослетку је ипак кроз 7 месеци свих 15 милијуна проћердао и морао радити да се исхрани. А умр'о је у беди и сиромаштву.

Развиће и снага енглеске флоте.

И ако је данас енглеска флота јача од сваке флоте ма које друге државе она поред свег тог троши грдне суме за појачање своје флоте. По енглеским званичним извештајима, прошле године је сграђено 37 нових ратних лађа, које су укупно тешке 173 хиљаде и 550 тона (једна тона 10 метарских центи). Прошле године је сграђено 15 ратних лађа са укупном тежином од 94 хиљаде и 400 тона; а ове године ће сградити 27 лађа са укупном тежином 157 хиљада 690 тона. Војни министар се ових дана у парламенту изјаснио се да су за последњих 10 година од 108 — на 150 милијуна подигли се државни издатци за ратну опрему. — Ето, то је та „мирољубива“ Енглеска што се свуда гура — и „тражи мира“ док се не нађе неко ко ће и њу једном смирити.

Морају сами рачунати.

Аустроугарска банка је одредила од нове године, да заведе, који јој шаљу менице у реесконт, морају сами камату да прорачунају, јер њезини чиновници губе код тога и сувише времена. Камата се прорачунава за број дана по календару, а дан ескон-тирања се не броји.

ЛИСТАК.

Пропаст света.

Приповетка од **Фридриха Тима.**

(Наставак)

У овом тренутку указа се нова појава. Небо се превуче као пурпур црвеном ватром, у исто време изгледаше ваздух као да је испуњен милијонима праскајућих, пламенова, а у исто време чу се и ваљање грома.

„Боже мој, земљотрес,“ јекну госпођа професорка Кинеман. „Хајдмо, човече, унутра, наћићемо каково склониште.“

„При оваковој катастрофи нисмо нигде сигурни,“ одговори математичар кроз зубе. „Исто тако можемо умрети у слободној природи као и унутри. У осталом то не беше никакав земљотрес, него су електрична испражњења, која ће се одмах још јаче поновити.“

И заиста тог секунда груну бура, да и самоме астроному поче срце јаче куцати. Шта су тропске буре, шта оне на бреговима, које једном на своме путу беше доживео, према овим страховитим испражњењима! Изгледаше као да је цела атмосфера препуњена електрицитетом, а гром се котрљаше страшно и дуго.

Ана плакаше и паде на прси материне, слушкиње побегоше уплашено на улицу међу људе. Још не беху ни десет корака учинили, кад видеше, где се најмлађа, Берта, с гласним очајним узвиком сруши. Електрична муња је убила.

Сада започе и вихар дувати, какав професор још није видио ни на врху најнижих брегова. Сви троје морадоше се чврсто једно за друго ухватити, да их не би оборио. У исто време започе киша падати у великим тешким капљама. Диван призор за гледаоца: кроз млазеве од кише видиш усијано небо и муњу, како се блиста, дивиш се хиљадама малених дуга које се стварају од муња у воденим млазевима.

„Шта је само то?“ повиче Ана оцу у ухо, „то није киша, што пада? Какав ужасан мирис, ја нисам кадра дуже издржати!“

(Наставиће се.)

Брзојави „Застави“.

Стигли 27. децембра.

Прилике у Русији

Петроград. У Ростову на Дону проглашено је преко стање. Пре тога је војска заузела Теверник, пошто га је најпре војска шест дана бомбардовала из топова.

Трговачки уговори са Србијом.

Беч. У сутрашњој заједничкој мивистарској седници саопштиће се формална изјава српске владе, да је вољна да жртвује српско бугарскм царински савез за љубав трговачког уговора са Аустро Угарском. Сад ће заједничка министарска седница решити, да ли да се на основу те изјаве продуже преговори о трговачком уговору са Србијом.

НОВО-ОТВОРЕНА

КОНФЕКЦИОНА РАДЊА

ПАНТЕ СПАИЋА

У Н. САДУ

Дунавска улица бр. 36. у кући г. Арсе Пајевића књижара

препоручује велики избор готова одела за господу дечаке и децу. Најновијег кроја женске конфекције за госпође и госпођице. I 1117 56—70

Цене јефтине и утврђене.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.